

Wolontariat w organizacjach - 2016 r.

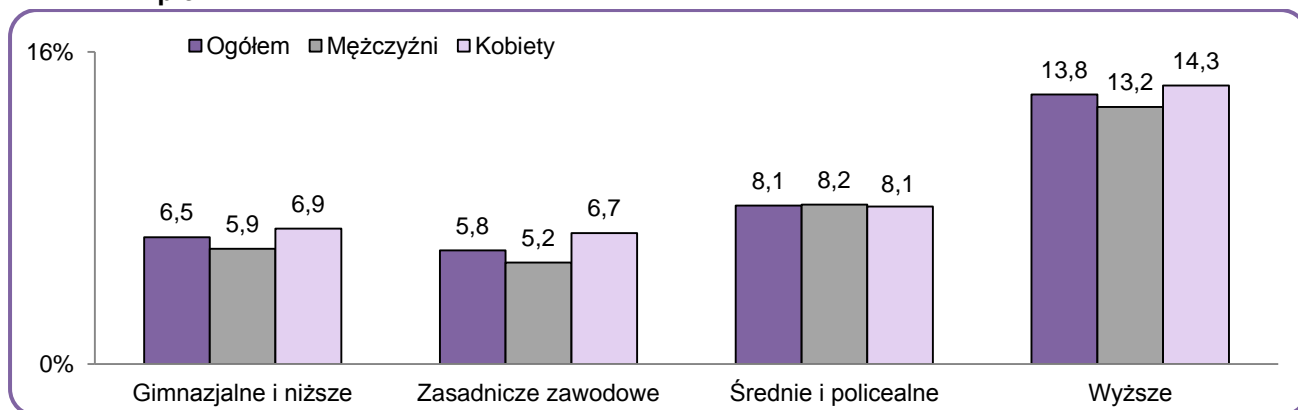
Wstępne wyniki badania „Praca niezarobkowa poza gospodarstwem domowym”

W I kwartale 2016 r. 8,5% osób w wieku 15 lat i więcej angażowało się w wolontariat w różnego typu organizacjach i instytucjach. Po przeliczeniu, łączną pracę tych osób w skali roku można przyrównać do czasu pracy 152,6 tys. pełnoetatowych pracowników. Aktywność wolontariuszy koncentrowała się najczęściej w stowarzyszeniach, podobnych organizacjach społecznych oraz fundacjach, a w drugiej kolejności w kościołach, wspólnotach i organizacjach religijnych.

STATYSTYCZNY PORTRET WOŁONTARIUSZY W ORGANIZACJACH^{1,2}

W I kwartale 2016 r. 8,5% osób w wieku 15 lat i więcej w ciągu ostatnich 4 tygodni angażowało się w wolontariat w różnego typu organizacjach i instytucjach. Zaangażowanie w działalność wolontariacką było niewiele wyższe wśród kobiet (9,1%) niż wśród mężczyzn (7,9%) oraz w miastach (8,9%) niż na wsi (8,0%). Odsetek wolontariuszy istotnie różnicowały cechy społeczne takie jak poziom wykształcenia oraz aktywność na rynku pracy.

Wykres 1. Odsetek wolontariuszy w organizacjach w I kwartale 2016 r.* według poziomu wykształcenia i płci

* Dotyczy 4 tygodni poprzedzających badanie.

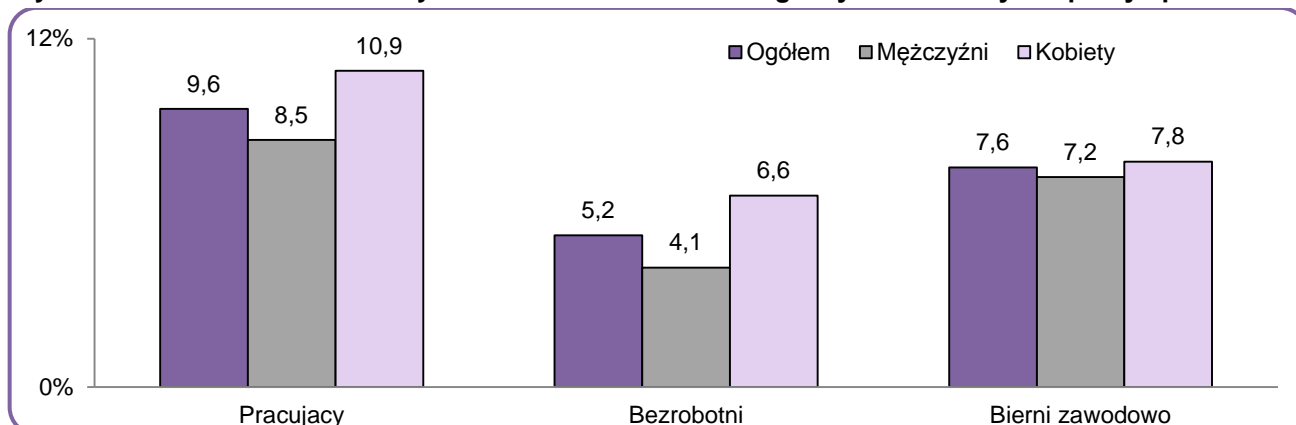
Grupa osób posiadających wykształcenie zasadnicze zawodowe charakteryzowała się bardzo niskim poziomem aktywności wolontariackiej (5,8%), niewiele wyższym zaangażowaniem odznaczały się osoby z wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym (6,5%), z kolei wśród osób z wyższym wykształceniem był

¹ Według definicji zawartej w *Ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* wolontariuszem jest osoba fizyczna, która ochotniczo i bez wynagrodzenia wykonuje prace na rzecz nie działających dla zysku podmiotów takich jak stowarzyszenia, fundacje, społeczne podmioty wyznaniowe, jednostki sektora publicznego lub spółdzielnie socjalne, kluby sportowe i podmioty prowadzące działalność leczniczą. Wolontariuszem może być zarówno osoba spoza organizacji, jak i jej członek. W badaniu *Praca niezarobkowa poza gospodarstwem domowym* zastosowano szerszy niż opisany w ustawie katalog organizacji, instytucji i grup, w ramach których wolontariusze mogą świadczyć pracę nieodpłatną: stowarzyszenia, fundacje, kościoły i wspólnoty religijne, związki zawodowe, organizacje pracodawców, samorząd zawodowy i gospodarczy, partie polityczne, instytucje rządowe lub samorządowe i placówki przez nie prowadzone, a także różnego typu spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe.

² Prezentowane w tej części odsetki osób dotyczą zaangażowania osób w wieku 15 lat i więcej w okresie 4 tygodni poprzedzających badanie.

znacznie wyższy niż przeciętny odsetek pracujących społecznie (13,8%). Jedynie w grupie z wykształceniem średnim i policealnym poziom zaangażowania w wolontariat w organizacjach i instytucjach był zbliżony do przeciętnej w całej populacji (8,1%).

Wykres 2. Odsetek wolontariuszy w I kwartale 2016 r.* według aktywności na rynku pracy i płci

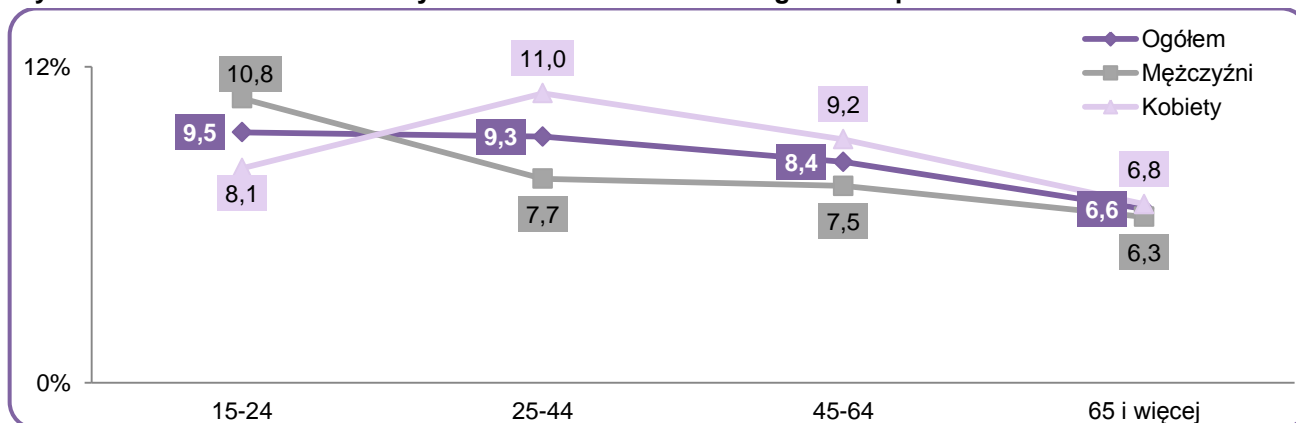

* Dotyczy 4 tygodni poprzedzających badanie.

Częściej w nieodpłatną pracę w ramach organizacji lub instytucji angażowały się osoby pracujące zarobkowo (9,6%) niż biernie zawodowo (7,6%), zaś szczególnie rzadko dobrowolną i bezpłatną pracę w ramach różnego typu struktur organizacyjnych podejmowały osoby bezrobotne (5,2%).

Poziom zaangażowania w wolontariat - nazywany inaczej pracą społeczną - był też zależny od wieku wolontariuszy. Podobny poziom aktywności cechował osoby w wieku od 15 do 24 lat (9,5%), a następnie – w wieku 25-44 lata (9,3%). Najniższy odsetek wolontariuszy wystąpił wśród osób, które ukończyły 65 lat (6,6%).

Wykres 3. Odsetek wolontariuszy w I kwartale 2016 r.* według wieku i płci

* Dotyczy 4 tygodni poprzedzających badanie.

ORGANIZACJE, W KTÓRYCH ŚWIADCZONO WOLONTARIAT³

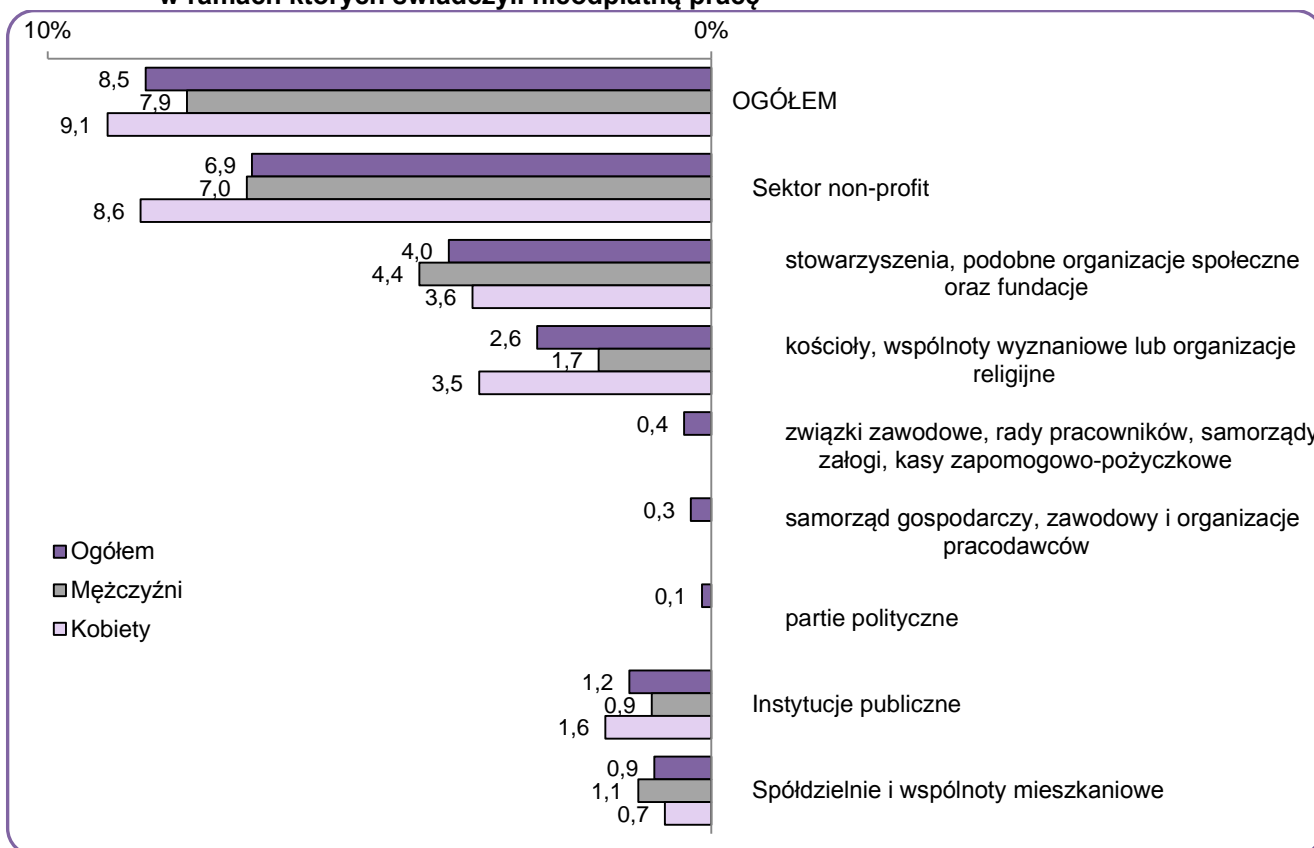
Wolontariat zinstytucjonalizowany może być świadczony w ramach różnego typu podmiotów. W I kwartale 2016 r. znacznie więcej mieszkańców Polski wspierało swoją nieodpłatną pracą działalność sektora non-profit (niekomercyjne organizacje społeczne, z których większość nie korzysta w ogóle z pracy płatnej) - 6,9% niż instytucje sektora publicznego (1,2%) oraz spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe (0,9%).

W ramach sektora non-profit aktywność wolontariuszy koncentrowała się najczęściej w stowarzyszeniach, podobnych organizacjach społecznych (w tym: kluby sportowe, ochotnicze straże pożarne, koła łowieckie) oraz fundacjach. W działalność tej grupy poprzez nieodpłatną pracę angażowało się 4,0% Polaków, przy czym częściej mężczyźni niż kobiety (4,4% wobec 3,6%).

³ Prezentowane w tej części odsetki osób dotyczą zaangażowania osób w wieku 15 lat i więcej w okresie 4 tygodni poprzedzających badanie.

Drugą pod względem częstotliwości zaangażowania w wolontariat grupą w sektorze non-profit były kościoły, wspólnoty i organizacje religijne, w ramach których wolontariuszami było około 2,6% osób w wieku 15 i więcej lat. W wolontariat kościelny dwa razy częściej angażowały się kobiety niż mężczyźni (3,5% wobec 1,7%).

Wykres 4. Odsetek wolontariuszy w organizacjach w I kwartale 2016 r.* według rodzaju organizacji, w ramach których świadczyli nieodpłatną pracę

* Dotyczy 4 tygodni poprzedzających badanie.

O wiele mniejsza część osób angażowała się w działalność samorządów gospodarczych i zawodowych oraz organizacji pracodawców (0,3%), organizacji zrzeszających pracowników - związki zawodowe (0,3%) lub rady pracowników, samorządy załogi, kasy zapomogowo-pożyczkowe (0,1%), a także partii politycznych (0,1%).

WOLUMEN I WARTOŚĆ WOLONTARIATU W 2015 r.

Wolontariusze pracowali społecznie średnio po 8 godzin w okresie 4 tygodni. W przeliczeniu na cały 2015 r. na pracę społeczną w ramach organizacji i instytucji mieszkańcy Polski, którzy ukończyli 15 lat, poświęcili 261 mln godzin, co odpowiadałoby czasowi pracy 152,6 tys. pełnoetatowych pracowników. Nieco więcej czasu na wolontariat w organizacjach poświęciły kobiety niż mężczyźni (54% wobec 46%).

Warto zwrócić uwagę na rolę zaangażowania w pracę społeczną w ramach sektora non-profit. Gdy 123,8 tys. oszacowanych „etatów” wolontariatu przepracowanego w ramach sektora non-profit zestawimy z zatrudnieniem etatowym w tym sektorze⁴ to podwaja on zasoby pracy tych organizacji.

Niemal połowę całości czasu pracy społecznej (49%) wolontariusze wykonywali w ramach typowych organizacji pozarządowych, tj. stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji. Drugą grupą pod względem czasu poświęconego na pracę społeczną (25%) stanowiły kościoły, wspólnoty wyznaniowe lub

⁴ Przeciętna liczba pracowników etatowych sektora non-profit w 2014 r. stanowiła 128,8 tys. etatów za: Knapp A. Rozdz. *Zasoby pracy w: Sektor non-profit w 2014 r.*, GUS, Warszawa 2016, s.60.

organizacje religijne, a następnie instytucje publiczne (13%). W pozostałych rodzajach organizacji wypracowano nie więcej niż po 5% wolumenu wolontariatu świadczonego w ramach organizacji i instytucji.

Tablica 1. Wolumen wolontariatu w organizacjach i instytucjach w 2015 r. oraz jego monetarna wartość

	CZAS PRACY		WARTOŚĆ PRACY	
	w tys. etatów przeliczeniowych	struktura (w %)	w mld zł	struktura (w %)
OGÓŁEM	152,6	100	5,2	100
Sektor non-profit	123,8	81,1	4,2	86,6
stowarzyszenia i fundacje	75,3	49,4	2,6	49,4
kościół, wspólnoty wyznaniowe lub organizacje religijne	37,6	24,7	1,2	23,3
związki zawodowe, rady pracowników, samorządy załogi, kasy zapomogowo-pożyczkowe	4,9	3,2	0,3	5,3
samorząd gospodarczy, zawodowy i organizacje pracodawców	5,0	3,3	0,1	2,8
partie polityczne	0,9	0,6	<0,1	0,6
Instytucje publiczne	20,6	13,5	0,7	13,4
Spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe	8,2	5,4	0,3	5,2

Całkowita wartość wolontariatu świadczonego w ramach organizacji i instytucji w 2015 r. wyniosła 5,2 mld zł⁵. Przeciętnie jedna godzina pracy społecznej warta była 19,83 zł, a gdyby przeliczyć ją na czas pracy pełnoetatowego pracownika to taki hipotetyczny etat wolontariacki wart byłby miesięcznie około 2,8 tys. zł brutto.

PRACE WYKONYWANE W RAMACH WOLONTARIATU W 2015 R.

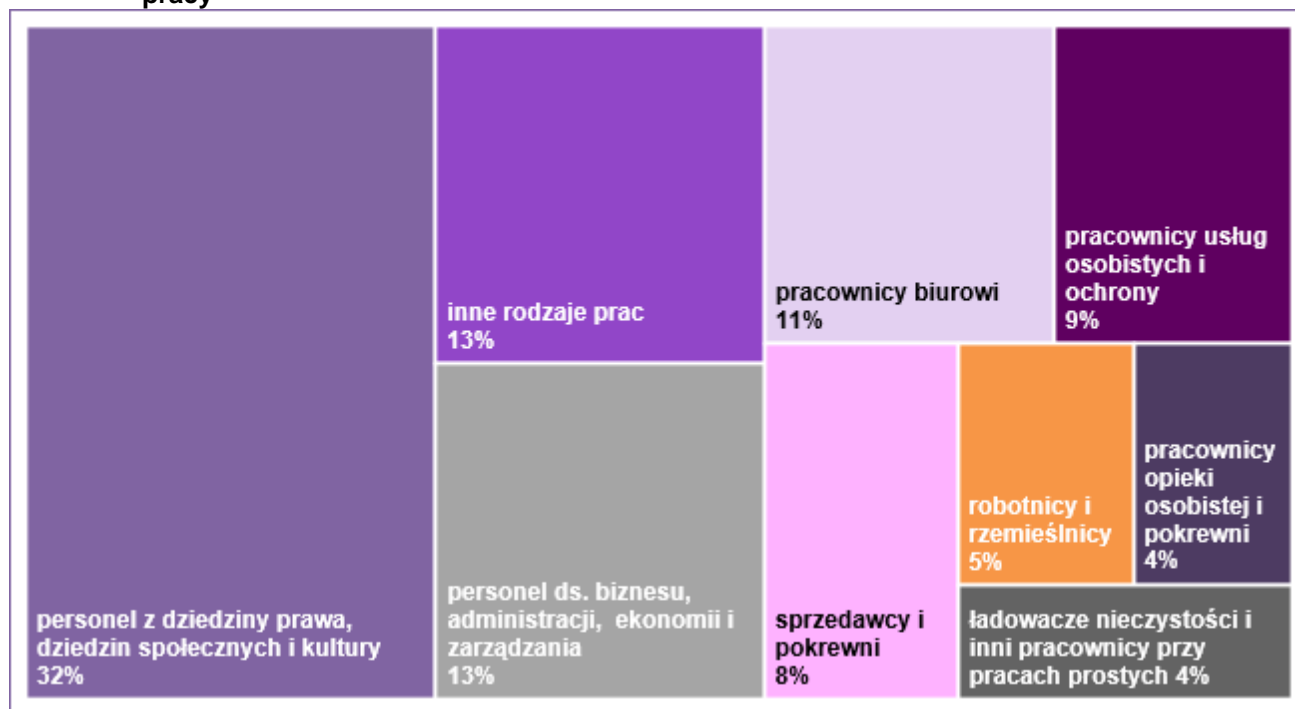
W 2015 r. osoby, które wspierały swoją nieodpłatną pracą organizacje lub instytucje, najczęściej wykonywały prace odpowiadające kwalifikacjom *personelu z dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury*. Działania te stanowiły 32% czasu przeznaczanego na wszystkie aktywności, przy czym znacznie częściej angażowały się w nie kobiety. Do prac najczęściej wskazywanych w tej kategorii można zaliczyć: działalność artystyczną, organizowanie i prowadzenie imprez i zajęć, udzielanie porad (w tym porad prawnych), udzielanie informacji oraz propagowanie wiedzy.

Drugie pod względem poświęconego czasu były prace takie jak sporządzanie dokumentów finansowych, prowadzenie księgowości, które zostały przypisane do kategorii *personel do spraw biznesu i administracji* (13%). Następną grupę stanowiły typowe prace o charakterze biurowym odpowiadające kwalifikacją *pracowników biurowych* (11%). Niewiele mniej czasu poświęcono na zajęcia typowe dla *pracowników usług osobistych i ochrony* (9%), a także *sprzedawców i pokrewnych* (8%). Najczęściej wskazywanymi pracami w zakresie usług osobistych było przygotowywanie posiłków, gaszenie pożarów, opieka nad zwierzętami, usługi fryzjerskie i kosmetyczne, a w ramach zawodu sprzedawcy głównie prowadzenie zbiórek pieniędzy.

Do grupy innych prac (13%) zaliczono prace, które wskazywane były najrzadziej. Wśród nich znajdowało się przewożenie osób i rzeczy, sprzątanie, udzielanie porad na forach internetowych czy prowadzenie stron internetowych.

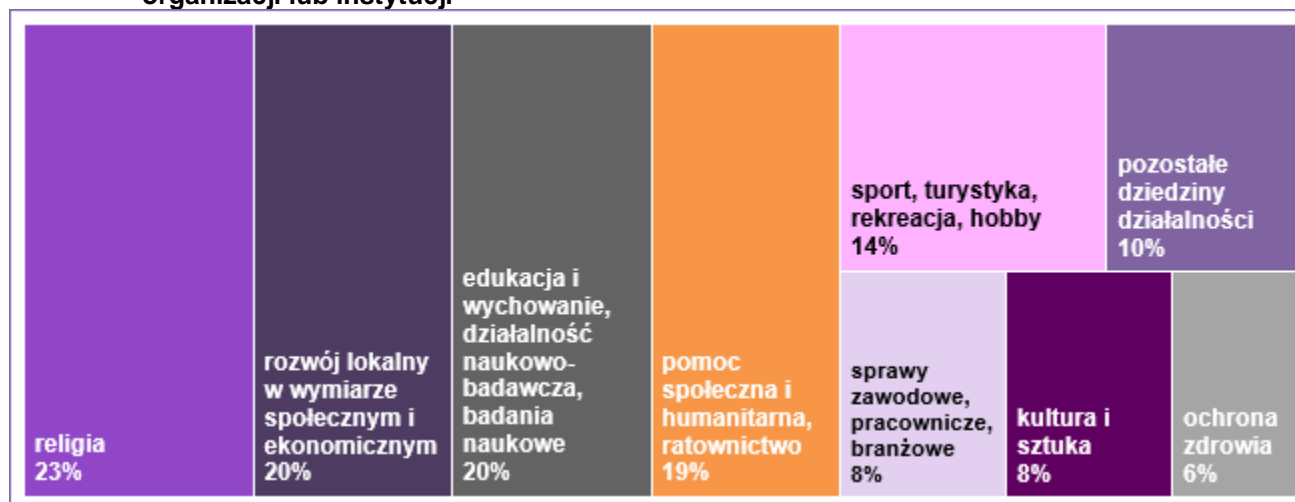
⁵ Wartość tę oszacowano wyceniając rodzaj wykonywanych prac na podstawie wysokości wynagrodzeń w określonych zawodach za: *Struktura wynagrodzeń według zawodów w październiku 2014 r.*, GUS, Warszawa 2016, Tabl.7.

Wykres 5. Struktura wolumenu wolontariatu w organizacjach w 2015 r. według rodzaju świadczonej pracy

W 2015 r. wolontariusze najwięcej czasu poświęcili na nieodpłatne prace na rzecz organizacji i instytucji prowadzących swoją działalność w zakresie *religii* (23%), a następnie *rozwoju lokalnego w wymiarze społecznym i ekonomicznym* oraz *edukacji i wychowania* (po 20% całego wolumenu wolontariatu). Dużo czasu spędzali też na pomocy w ramach organizacji zajmujących się *pomocą społeczną, humanitarną, ratownictwem* (19%) oraz *sportem, turystyką, rekreacją i hobby* (14%). Zdecydowanie mniejszy udział w ogólnym czasie pracy miały podmioty zajmujące się: *kulturą i sztuką* oraz *sprawami zawodowymi, pracowniczymi, branżowymi* (po 8%) i *ochroną zdrowia* (6%).

Wykres 6. Struktura wolumenu wolontariatu w organizacjach w 2015 r. według dziedziny działalności organizacji lub instytucji

Czas przeznaczony na pracę społeczną w pozostałych organizacjach lub instytucjach dotyczył podmiotów zajmujących się *prawem i jego ochroną, prawami człowieka* (4%), a następnie *ochroną środowiska* (3%). Marginalny był natomiast udział czasu pracy społecznej świadczonej na rzecz organizacji zajmujących się *rynkiem pracy, aktywizacją zawodową, a także wsparciem dla instytucji, organizacji pozarządowych i inicjatyw obywatelskich*.

Prezentowane w notatce dane są wstępnymi wynikami drugiej edycji badania *Praca niezarobkowa poza gospodarstwem domowym* (PNZ), które zostało zrealizowane jako moduł do *Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności* (BAEL) w I kwartale 2016 r. W badaniu wzięło udział 21,5 tys. osób w wieku 15 lat i więcej.

Celem badania był pomiar zaangażowania ludności we wszelką dobrowolną i nieodpłatną aktywność związaną z poświęcaniem swojego wolnego czasu na pracę dla społeczeństwa, środowiska naturalnego, pojedynczych osób spoza własnego gospodarstwa domowego, a także organizacji i instytucji.

W niniejszej notatce analizowane są wyłącznie dane dotyczące pracy niezarobkowej w organizacjach i instytucjach, zwanej inaczej wolontariatem lub pracą społeczną. Praca niezarobkowa w ramach struktur organizacyjnych obejmuje wolontariat świadczony w ramach stowarzyszeń, fundacji, kościołów i wspólnot religijnych, związków zawodowych, organizacji pracodawców, samorządu zawodowego i gospodarczego, partii politycznych, instytucji rządowych lub samorządowych i placówek przez nie prowadzonych, a także różnego typu spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych.

Okresem referencyjnym, zgodnie z metodologią opracowaną przez Międzynarodową Organizację Pracy (*Manual on the Measurement of Volunteer Work*, MOP, Genewa 2011) były ostatnie 4 tygodnie poprzedzające badanie, zaś do pracy niezarobkowej zostały zaliczone tylko takie aktywności, które w przeciągu tych 4 tygodni trwały w sumie co najmniej jedną godzinę. W ramach PNZ zbadano, ile osób poświęca czas na pracę niezarobkową, jaki jest wolumen tej pracy, jakie wykonywano czynności, a także dokonano ich wyceny w oparciu o metodę stawek rynkowych.

Jednostką autorską badania PNZ był Departament Badań Społecznych i Warunków Życia, a za koordynację realizacji badania odpowiadał Urząd Statystyczny w Gdańsku. Zostało ono przeprowadzone metodą wywiadów bezpośrednich (CAPI lub PAPI) wśród respondentów, z gospodarstw domowych stanowiących połowę kwartalnej próby BAEL (II i IV obserwacja) obecnych w mieszkaniach podczas wizyty ankietera. Szczegółowy sposób konstruowania próby do badania został zaprezentowany w publikacji GUS *Aktywność ekonomiczna ludności Polski I kwartał 2016 roku* w części „Dobór próby oraz uogólnianie wyników badania” s.13-16. W zakresie uogólniania wyników przyjęto metodę stosowaną w BAEL skorygowaną w związku z mniejszą liczbą obserwacji w PNZ w stosunku do BAEL, a także dodatkowo uwzględniając w warstwach stan aktywności ekonomicznej.

Szerszy zakres danych z badania PNZ wraz z tablicami wynikowymi zostanie zaprezentowany w publikacji GUS „Wolontariat i inne formy pracy niezarobkowej poza gospodarstwem domowym – 2016”, której wydanie planowane jest na drugą połowę 2017 r.

Opracowanie merytoryczne:
**Departament Badań Społecznych
i Warunków Życia GUS**
Anna Knapp
Karolina Goś-Wójcicka

Rozpowszechnianie:
Rzecznik Prasowy Prezesa GUS
Artur Satora

Tel: 22 608 3475, 22 608 3009

e-mail: rzecznik@stat.gov.pl

Kontakt w sprawach merytorycznych:

Tel: 22 608 31 79

e-mail: a.knapp@stat.gov.pl

Więcej na: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoeczna-wolontariat/>